

Alicja Dacevič

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Bazilijonų muzikos kapelos veikla XVIII a. Vilniaus erdvėje

Straipsnyje aptariami XVIII a. Vilniaus bazilijonų kapelos galimi veiklos metai, sudėtis ir instrumentai, pateikiamas galimų Vilniaus bazilijonų kapelos narių ir vadovų sąrašas. Taip pat pristatomos Vilniaus erdvės ir progos, kuriomis bazilijonų kapela grojo religinių ir pasaulietinių ceremonijų metu.

Reikšminiai žodžiai: Vilnius, XVIII a., bazilijonai, kapela, instrumentai, nariai, sudėtis, repertuaras, ceremonijos, rotušė, vartai

Įvadas

„Lietuvoje turime nedaug miestų, kuriuos galima vadinti miestais“, – rašoma 1790 m. anoniminiame laiške.¹ Be abejo, prie tokių miestų galima priskirti Vilnių, kurį, remdamiesi istoriku Rafału Witkowskio, galime vadinti *Wilno. Pulcherrima urbs monachorum* („Vilnius. Gražiausias vienuolių miestas“). Akivaizdu, kad Vilnius buvo išskirtinis miestas visoje Abiejų Tautų Respublikoje, greta tokių miestų kaip Krokava, Varšuva ar Lvivas. Pasak Jerzy’io Kłoczowskio, Vilniuje 1772–1773 m. sandūroje gyveno daug vienuolių.² Jame įsikūrė elgetaujantys, kontempliatyvūs, regulinių kunigų ordinais ir kitos vienuolių vyrų kongregacijos bei moterų įvairūs ordinais ir kongregacijos. Tarp jų buvo ir bazilijonai.

Naujas Rytų (graikų) apeigų katalikų ordinas, archimandrito Juozapo Benjamino Rutskio (Józef Welamin Rutki, 1574–1637) laiškuose, rašytuose į Romą, vadintas Vilniaus Švč. Trejybės kongregacija, galėjo būti įkurtas reformavus stačiatikių vienuolynus, kurie 1596 m. priėmė

¹ *Materiały do dziejów* (1955), 362: „Mało mamy na Litwie miast, które miastami nazwać można.“

² Kłoczowski (1969), 607.

Brastos uniją. Kaip tik Vilniaus ir Bytenės³, Minsko, Naugarduko, Žyrovičų⁴ vienuolynai, buvę Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, sudarė 1617 m. liepos 20–26 d. Naugorodovičiuose⁵ įsteigtą Bazilijonų Švč. Trejybės kongregaciją. „Vienuolių regulą“ 1624 m. patvirtino Šventasis Sostas, o 1636 m. pasirodė ir kiti dokumentai: „Bendroji regula“, „Specialioji regula“, „Nuostatai vyskupams“.⁶

Vilniaus Švč. Trejybės šventovė ir vienuolynas – Šv. Bazilijaus Didžiojo (329–379) ordino (lot. *Sancti Basilii Magni*, OSBM) pradžia. 1633–1634 m. Vilniaus bazilijonų vienuolyne buvo per 40 vienuolių⁷, panašiai ir 1795 m. – 35 asmenys⁸. Vilniuje 1636, 1642, 1646, 1650, 1667, 1713 m. vyko bazilijonų kongregacijos generalinės kapitulos.⁹ 1744 m. popiežius Benediktas XIV (Prospero Lorenzo Lambertini, 1675–1758) suteikė bazilijonams Šv. Bazilijaus Didžiojo Rusėnų ordino pavadinimą (lot. *Ordo Sancti Basilii Magni Ruthenorum*, OSBMR).¹⁰

„Nors tuo metu LDK didžiųjų magnatų iniciatyva buvo pastatytos iškiliausios barokinės bažnyčios, tačiau apie šių maldos namų muzikinį gyvenimą, čia veikusias kapelas, giedotojus ar vargonininkus žinių beveik neišliko“, – teigė Jūratė Trilupaitienė 2009 m. straipsnyje „Keli XVIII a. LDK bažnytinės muzikos bruožai“.¹¹ Panašiai 2021 m. apie Vilniaus bazilijonų kapelą („kol kas nerasta informacijos apie šios kapelos sudėtį, narių skaičių, aktyvios veiklos laikotarpį“) rašė ir Laima Budzinauskienė.¹²

³ Bycenis (brus. Быцень) – kaimas Baltarusijoje, tarp Minsko ir Brastos.

⁴ Žyrovičai (brus. Жыровічы) – kaimas Baltarusijoje, Gardino srityje, 10 km į pietus nuo Slanimo.

⁵ Naugorodovičiai (brus. Новогородовичи) – Baltarusija, Minsko gubernija.

⁶ *Kultūrų kryžkelė* (2018), 80, 87, 90–91.

⁷ *Litterae Basilianorum* (1979), 12: „[...] tamen in Monasterio Vilnensi SS. ae Trinitatis plus quam quadraginta monachi.“

⁸ Ревизские сказки духовенства и светских лиц, находящихся в монастырях, приютах г. Вильно и по Виленскому у. за 1795 г., Lietuvos valstybės istorijos archyvas (toliau – LVIA), f. 515, ap. 15, b. 5, l. 26–26v; Pawluczuk (2015), 95.

⁹ Kažuro (2019), 80–81.

¹⁰ Vasiliauskienė (2009), 45, 51.

¹¹ Trilupaitienė (2009), 38.

¹² Budzinauskienė (2021), 91.

Iki šiol Vilniaus bazilijonų kapelos vaidmuo Vilniaus muzikinėje kultūroje nėra Lietuvos muzikos kultūros istorijos tyrėjų nuodugniai išnagrinėtas ir atitinkamai įvertintas, o ukrainiečių ir lenkų mokslininkų tyrimai verti papildymų. Todėl iškyla poreikis išsamiau peržvelgti ir aprašyti įvairius XVIII a. Vilniaus bazilijonų kapelos veiklos aspektus, ypač Vilniaus erdvėje. Tai ir yra šio tyrimo tikslas ir savotiškas 2018 m. išleistos knygos „Kultūrų kryžkelė. Vilniaus Švč. Trejybės šventovė ir vienuolynas: kolektyvinė monografija“¹³ papildymas. Jis taip pat prisidėtų prie geresnio XVIII a. Vilniaus muzikos kultūros pažinimo.

Istoriografijos apžvalga

XXI a. Lietuvos mokslininkų tyrimuose Vilniaus bazilijonų kapelos veikla dažnai minima marginaliai. Paprastai bazilijonų kapela pristatoma kaip veikusi mieste¹⁴ ir grojusi Vilniaus rotušėje¹⁵ bei procesijų metu¹⁶, pagal sudarytas sutartis mokiusi berniukus muzikos¹⁷.

Apie šalia Vilniaus ceremonialinio kelio stūksančius Vilniaus bazilijonų vienuolyno ordino ansamblio šiaurinius vartus, sukurtus Jono Kristupo Glaubico (Johann Christoph Glaubitz, apie 1700–1767) apie 1761 m.¹⁸, ir jų pritaikymą kapelai bazilijonų vienuolyno veikimo laikais 1885 m. rašė Osipas Ščerbickis (Осип Васильевич Щербицкий, 1837–1916)¹⁹, o 1993 m. apie tai kalbėjo Rasa Butvilaitė²⁰.

¹³ *Kultūrų kryžkelė* (2018).

¹⁴ *Vажнытінė музика* (2011), 59: „XVII a. miesto rotušės bokšte grodavęs bazilijonų bursos orkestras.“

¹⁵ Samalavičius (2011), 25, 27; Samalavičius (2006), 73.

¹⁶ Griciūtė-Šverebienė (2011), 191.

¹⁷ Budzinauskienė, Dacevič (2017), 130.

¹⁸ Дневник Виленского Свято-Троицкого монастыря, LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 374, l. 9.

¹⁹ Щербицкий (1885), 19: „Главный ходъ въ церковь и въ монастырь съ давнихъ временъ былъ съ Большой улицы, въ видъ небольшого переулка, образуемаго стенами соседнихъ домовъ. Надъ первыми воротами отъ улицы, подъ крышей, устроено было существующее и донныне довольно обширное помещеніе съ балкономъ на улицу. Во времена уніи на этомъ балконе помещался монастырски оркестръ для встречи церковныхъ процессій, направлявшихся изъ разныхъ р.-католическихъ костеловъ въ Св.-Троицкую церковь въ некоторые торжественные дни, особенно въ день Иосафата (16 сентября).“

²⁰ Butvilaitė (1993), 161–193.

Didesnis Lietuvos ir kitų šalių mokslininkų dėmesys buvo skiriamas 1774 m. inventoriuje surašytoms Vilniaus bazilijonų kapelos natoms ir instrumentams.²¹ Šis šaltinis saugomas Rusijos mokslų akademijos Sankt Peterburgo istorijos instituto archyve. Lietuvos muzikologams jis žinomas kelis dešimtmečius²² ir minimas publikacijose²³. Šio inventoriaus fragmentą 2007 m. publikavo ir Rusijos nacionalinės bibliotekos Sankt Peterburge Senųjų spaudinių skyriaus vadovas Mikoła Nikolajewas (Микола Нікалаєу, Николай Викторович Николаев) straipsnyje „Drukarnia klasztoru Św. Trójcy w Wilnie w świetle nowych dokumentów archiwalnych“ („Šv. Trejybės vienuolyno spaustuvių Vilniuje naujų archyvinų dokumentų šviesoje“).²⁴

Vilniaus bazilijonų kapelos vadovai ir nariai minimi Jurijaus Jasinovskio 2004 m. straipsnyje-kataloge „Матеріяли до історії церковного співу монастирів України та Білорусі“ („Medžiaga Ukrainos ir Baltarusijos vienuolynų bažnytinio giedojimo istorijai“)²⁵, kurį papildo bazilijono Bogdano Pietnoczko 2012 m. publikacija „Музыцы Базыліяніе (Матеріяли до біографічнаго словніка співців і музик давньої України)“ („Muzikantai bazilijonai (Medžiaga senosios Ukrainos dainininkų ir muzikantų biografiniam žodynui)“)²⁶.

Vertingas temai yra bazilijonų ordino muzikinę veiklą XVII–XVIII a. Abiejų Tautų Respublikoje tyrusios lenkų istorikės Beatos Lorens 2019 m. straipsnis „Музыка в діяльності душпастерської базиліанів Речезпосполитей в XVIII віку“ („Muzika bazilijonų sielovadoje XVIII a. Žečpospolitoje“). Lorens pateikė svarbių faktografinių žinių apie XVIII a. Vilniaus bazilijonų ordino kapelos veiklos fragmentus.²⁷

²¹ Inwentarz klasztoru Wileńskiego przy cerkwi Świętej Trójcy [...], 1774-02-21, Архив Санкт-Петербургского института истории Российской академии наук (toliau – ASPbII RAN), ф. 52, оп. 1, л. 297.

²² Budzinauskienė (2000); Budzinauskienė, Dacevič (2017), 123–134.

²³ Budzinauskienė, Dacevič (2017) 130; Budzinauskienė (2021), 90–91; Lorens (2019), 54.

²⁴ Nikolajew (2007), 175–182.

²⁵ Ясіновський (2004), 14–55.

²⁶ Pietnoczka (2012), 274–282.

²⁷ Lorens (2019), 49–69.

Svarbios informacijos randame ukrainiečio muzikologo Ivano Kuzminskio 2018 m. straipsnyje „История церковной музыки через призму деятельности украино-белорусских митрополитов и епископов XVII века“ („Bažnytinės muzikos istorija per XVII a. Ukrainos ir Baltarusijos metropolitų ir vyskupų veiklos prizmę“).²⁸ 2020 m. mokslo populiarinimo straipsnyje apie įvairias bazilijonų ordino kapelas Kuzminskis kalbėjo ir apie Vilniaus bazilijonų kapelą.²⁹

Vilniaus bazilijonų kapelos tyrimui vertingi rankraščiai sukaupiti Lietuvos valstybės istorijos archyvo Vilniaus Švč. Trejybės vienuolyno fonde (f. 1178) ir Vilniaus miesto magistrato fonde (f. 458). Pavieniai reikšmingi dokumentai saugomi Vilniaus universiteto bibliotekos ir Vilniaus mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuose. Keli rankraščiai iš Pavelo Dobrochotovo (1816–1900) rankraščių kolekcijos (ф. 52) saugomi Rusijos mokslų akademijos Sankt Peterburgo istorijos instituto archyve. Vilniaus bazilijonų vienuolyno 1745 m. katalogas – Austrijos nacionalinės bibliotekos Rankraščių skyriaus Vienoje nuosavybė, Ukrainos centriniam valstybiniam istorijos archyve Lvive saugomi dokumentai apie Vilniaus bazilijonų muzikinę veiklą 1721–1734 m.³⁰ autorei tapo prieinami dėka istorikų Ihoro Skočyliasо (Ігор СКОЧИЛАС) ir Dariaus Barono.

Iš XIX a. leidinių reikėtų minėti „Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси“ („Археографinis dokumentų, susijusių su Šiaurės Vakarų Rusijos istorija, rinkinys“) dvyliktą tomą³¹, kur paskelbtuose 1709 m. bazilijonų kapitulos nutarimuose minima Vilniaus bazilijonų kapela.

Šaltiniotyrimui atžvilgiu ypač informatyvi yra pataisyta ir pakartotinai Lvive 2019 m. išleista monografija „На перехресті культур:

²⁸ Кузьминский (Kuzminskiy) (2018), 22–38.

²⁹ Кузьмінський (2020), 28–32.

³⁰ Центральний державний історичний архів України, м. Львів (toliau – CDIAL), ф. 684, оп. 1, спр. 3290 Книга реєстрів угод з найманими диригентами оркестру монастиря та реєстр музичних інструментів. Відомості про прибутки та видатки монастиря за 1721–1734 рр. [1721–1891].

³¹ *Археографический сборник* (1900).

Монастир і храм Пресвятої Трійці у Вільнюсі“ („Kultūrų kryžkelė: Švč. Trejybės šventovė ir vienuolynas Vilniuje“), kurios priede pateikti įvairių šalių archyvuose ir bibliotekose saugomi Vilniaus bazilijonų rankraščiai.³² Svarbus tyrimams yra ir ukrainiečių bazilijonų emigracijoje mokslinės veiklos rezultatas – kelių serijų mokslo leidinys *Analecta Ordinis S. Basilii Magnii*³³.

Galimi kapelos veiklos metai, sudėtis ir instrumentai

Be liturginio vokalinio giedojimo (monodinio ir daugiabalsio, vadina mo partiesiniu), Vilniaus bazilijonų šventovėje skambėjo instrumentinė muzika, buvo įsteigta kapela. Šiuo metu nežinome konkrečios datos, kada Vilniaus bazilijonų kapela pradėjo veikti. Užuominų galime rasti XVII a. ordino kapitulų nutarimuose. 1621 m. per antrą Laurušavo³⁴ kapitulą bazilijonų kongregacijos vadovai paminėjo Vilniaus bazilijonų šventovėje „Vilniaus muziką“, bet tikriausiai ji buvo tik vokalinė³⁵. 1667 m. XVII bazilijonų kongregacijos kapitulos Vilniuje penktame posėdyje buvo kalbama apie gyvenimo vienuolynuose normų laikymąsi, įspėjama dėl alkoholinių gėrimų nevartojimo, kai skamba muzika ir groja instrumentai.³⁶ Tačiau 1709 m. per XXVI bazilijonų kapitulos šeštą sesiją, vykusią Palenkės Bialoje³⁷, jau buvo rekomenduota išlaikyti kapelą Švč. Trejybės vienuolyne Vilniuje, „iš kurios vienuolynui tenka žymi

³² *На перехресті культур* (2019). Dėkoju Dariui Baronui už galimybę pasinaudoti šia publikacija ir patarimą atkreipti dėmesį į šaltinius priede.

³³ Blažejowskyj (1979); Vavrik (1979); *Litterae Basilianorum* (1979); Підручний, П'єтночко (2017).

³⁴ Laurušavas (brus. Лаўрышава) – Baltarusija, Naugarduko rajonas, Gardino sritis.

³⁵ Кузьминский (Kuzminskiyi) (2018), 24; *Археографический сборник* (1900), 17, 21; Підручний, П'єтночко (2017), 143; „Muzyka Wilenska“, aby była conserwowana. Muzykę w Wilnie ieszcze konserwować y zatrzymać, osobliwie z słusznych przyczyn koniecznie za rzecz słuszną sądziemy, y żeby przez nią zakonowi nie były nieiakie przeszkody, starać się potrzeba, aby spiewakom reguły od nas dane iako naypilniey do skutku były przyprowadzone.“

³⁶ Підручний, П'єтночко (2017), 98: „Żeby też przy napoiach muzyki y instrumentystow żadnych nie zażywali [...]“

³⁷ Palenkės Biala (lenk. Biała Podlaska) – miestas Lenkijos rytuose, Liublino vaivadijoje, netoli Baltarusijos sienos.

nauda“, tikriausiai finansinė³⁸. Tad XVIII a. pradžioje Vilniaus bazilijonų kapela jau veikė.

Kaip keitėsi XVIII a. Vilniaus bazilijonų kapelos sudėtis, spręsti sudėtinga, nes težinoma, kad 1752 m. buvo devyni *Musici eiusdem monasterii*, matyt, pasauliečiai. Kartu prie kapelos mokėsi penki *pueri capellae seu musicae*³⁹.

Pasakyti išsamiai, kiek narių buvo bazilijonų kapeloje ir kiek kito-se Vilniaus vienuolių kapelose, nėra lengva, nes trūksta duomenų. Kol kas aišku, kad XVIII a. antroje pusėje, jėzuitų ordino panaikinimo metu, Vilniaus jėzuitų kolegijos bursoje buvo 15 pasamdytų muzikantų, 4 muzikantai berniukai, baigę mokslus kapeloje, ir 10 mokinių.⁴⁰ Vytautas Povilas Jurkštas, analizuodamas Vilniaus trinitorių rankraštį *Regestr Kapelistów Antokolskich*⁴¹, apskaičiavo, kad 1781–1791 m. Vilniaus Viešpaties Jėzaus bažnyčios trinitorių kapeloje Antakalnyje buvo nuo 6 iki 12 muzikantų.⁴² Tad sprendžiant iš šių metų turimų duomenų, galima sakyti, kad bazilijonų kapela savo dydžiu neišsiskyrė.

Instrumentai bazilijonų rankraščiuose minimi nuo XVIII a. pirmos pusės. 1726 m. lapkričio 30 d. *Regestr Instrumentow do grania* („Instrumentų grojimui registras“) išvardijami 4 trimitai (2 seni), valtorna, trombonas, 5 obojai (2 iš bukmedžio), fagotas, viola, 2 klavikordai, 2 timpanai. Tik prierašuose minimas kapeloje buvęs, tačiau iš choro pavogtas smuikas iš Gdansko. Taip pat prierašuose pažymima, kad buvo nupirktas trečias fagotas, iš geradarijo gauta pora trimitų, tad dabar turima jų jau 6. 1728 m. kovo 8 d. nupirkti klavikordas, spinetas ir fagotas, o 1728 m. balandžio 19 d. ir gegužės 16 d. – turbūt altai (pinigus sumokėjo altininkas).⁴³

³⁸ *Археологический сборник*, 157, 160–161: „Czytano punkty Wileńskie [...] 13. Aby kapella, z którey znaczny idzie klasztorowi pożytek, chowana była.“

³⁹ Visitatio [pri]ma monasterii Vilnensis a[nn]o 1752 a die 20 maii peracta, Österreichischen Nationalbibliothek in Wien, die Handschriftenabteilung (toliau – ÖNB Wien), cod. SN–3838, l. 135v; *Ha perexrestii kultur* (2019), 479; Кузьмінський (2020), 30.

⁴⁰ Mariani (2020), 121.

⁴¹ *Regestr Kapelistów Antokolskich*, Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyrius (toliau – VUB RS), F4-(A4096)36972.

⁴² Jurkštas (1992), 115.

⁴³ [Perkamų instrumentų sąrašas], CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 4.

1731 m. registro duomenimis, vienuolyne buvo 6 trimitai (ir taisomi, seni, ir naudojami), 5 valtornos (4 taisomos, viena naudojama), 3 obojai (2 nauji iš bukmedžio, 1 senas), 4 fagotai, viola, 5 smuikai (2 iš Karaliaučiaus), 2 klavikordai.⁴⁴ 1774 m. inventoriniame sąrašė išvardyti 57 vienetai senesnių ir naujesnių kapelos instrumentų: smuikai su strykais ir dėklais (10 vienetų, tarp jų tokių puikių meistrų kaip Carlas Wilhelmas Heberas (1712–1782), Carlas Friedrichas Pffretzschneras (1743–1798)), kvartviolos, basetlė⁴⁵, altas, trimitai, valtornos, trombonai, obojai, fleitos⁴⁶. Taip pat Vilniaus bazilijonų 1765–1781 m. pajamų ir išlaidų knygoje minimos lėšos, skirtos įvairiems instrumentams įsigyti: trimitams, valtornoms, obojams⁴⁷, smuikams⁴⁸, kvartviolos stygomoms⁴⁹, basetlei⁵⁰.

Kol kas nežinome, kodėl Barūnų⁵¹ bazilijonų kapelai, leidus Lietuvos bazilijonų provincijos protokonsultoriui ir Vilniaus vienuolyno igumenui⁵² tėvui Maximilionui Wilczynskiui, buvo perleidžiami Vilniaus bazilijonų kapelos instrumentai⁵³. Tai galėjo vykti apie 1784–1788 m., nes Wilczynskis Vilniaus bazilijonų vienuolyno igumenu buvo 1784–

⁴⁴ Rewizya Instrumentow Bursackich do grania Anno 1731 w 5 Januarij czyniona, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 2v; Lorens (2019), 54.

⁴⁵ Basetlė – liaudies muzikos instrumentas, tenorinis-bosinis styginis chordofonas. Pavadinimas gali reikšti violončelę.

⁴⁶ *На перекресті культур* (2019), 516–517; Nikolajew (2007), 180–181; Lorens (2019), 54; Budzinauskienė, Dacevič (2017), 130.

⁴⁷ [Vilniaus bazilijonų pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 1, l. 39v: „1769 VII – Za Instrumenta Muzyczne to iest trąby waltornie oboie 155 zł.“

⁴⁸ *Ibid.*, l. 131v: „1776 II 19 – Za struny kwinty do Skrzypiec Sp. 3 zł.“

⁴⁹ *Ibid.*, l. 165v: „1777 VII – Na strunę kwartwiolu 5 zł 15 gr.“

⁵⁰ *Ibid.*, l. 219: „1774 V 25 – Za Basetlę otaxowaną w rejestrach N2 i za skrzypce stare potluczone otaxowane rubla. Te 40 zł oddalem na lud, bo basetlę odano“; *Ibid.*, l. 218v: „1774 VI 27 – [gauta] Za basetlę małą 30 złote.“

⁵¹ Barūnai (brus. Баруны, lenk. Boruny) – miestelis Baltarusijoje, Ašmenos rajone, 20 km į pietryčius nuo Ašmenos.

⁵² Igumenas (rus. *igumen*, gr. *Hēgumenos* – vedantis) – vienuolyno vyresnysis arba jo padėjėjas.

⁵³ Registr Instrumentów różnych Muzycznych i papierów, LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 328, l. 49r–49v: „Kwartyl dwie, iedna większa, druga mniejsza Nro 2, Basetl Nro 2, Skrzypiec różnych Nro 14, Bason Nro 1, Trąb bez musztuczok Nro 10, Waltorn bez musztuczok par Nro 3, Obojów par trzy sztuk Nro 6, Klarynetow różnego gatunku Nro 3, Flecycikow para 1 sztuk Nro 2, Floterwersow sztuk Nro 2, Puzanow z których ieden zepsuty bez musztuczok Nro 2, Kraglikow par 12 i puł sztuk Nro 25.“

1787 m.⁵⁴, o Lietuvos bazilijonų provincijos protokonsultoriumi⁵⁵ jis minimas 1784 ir 1788⁵⁶ metų dokumentuose. Instrumentų perdavimą iš Vilniaus į Barūnus patvirtina, pavyzdžiui, obojų skaičius: 1768 m. Barūnuose buvo vienas obojus, 1784–1788 m. iš Vilniaus gauti šeši obojai, o 1791 m. Barūnų instrumentų sąrašė minimi jau septyni obojai⁵⁷.

Galima prielaida, kad Vilniaus bazilijonai samdė muzikus pasauliečius, kurie turėjo asmeninius instrumentus, tad jiems nereikėjo vienuolių jos instrumentų. Taip pat 1799 m. Vilniaus bazilijonų inventoriuje minimi 2 timpanai, priklausę „kadaise“ veikusiai kapelai.⁵⁸ Gal tai buvo seni timpanai, o galbūt jie iš viso jau nebuvo naudojami, nes nebeveikė kapela?

Vilniaus bazilijonų kapelos nariai ir vadovai

Toliau lentelėje pateikiamas Vilniaus bazilijonų kapelos narių ir vadovų sąrašas. Tai – bandymas surinkti ir susisteminti informaciją iš šiuo metu autorei prieinamos mokslinės literatūros ir rankraščių. Nors sudaro 68 asmenys, sąrašas nėra išsamus, juolab baigtinis. Žinome tik 1752 m. visą kapelos sudėtį. Tikėkimės, kad ateityje atsiras galimybė sąrašą pildyti ir tikslinti. Sąrašas sudarytas pagal asmens veiklos metus kapeloje.

⁵⁴ *На перекресті культур* (2019), 397.

⁵⁵ Protokonsultorius (lot. *consultor* – patarėjas) – ordino provincijolo padėjėjas.

⁵⁶ *Акты* (1878), 452; Capitulum Generale Ordinis Sancti Basilii Magni Congregationis Ruthenorum ab Unione Provinciarum in Capitulo Dubnensi peracta Ordine et Numero Septimum [...], ASPbII RAN, ф. 52, оп. 1, д. 213, л. 16.

⁵⁷ 1768 m. Barūnų bazilijonų inventoriuje (Inwentarz Zakrysty Borunskiey oraz wotow y ofert corocznie do niey [...], VUB RS, F4-(A2229)35597, l. 7; *Мапозава* ((2014), 342) paminėti šie „Instrumenta Muzyczne“: „Pozytyw stary o siedmiu głosach 1, Basetla stara iedna 1, Altowka nowa iedna 1, Anglosow para iedna 1, Oboj ieden 1, Basonow para iedna 1, Wältorni starych par 2 nowych par 1 wszystkich par 3, Trąb mosiężnych starych y nowych par 2, Skrzypcow lepszych y podlejszych siedm n[ume]ro 7, Kotłow do dawania polnego nawleczonych para 1, Kotłow nienawleczonych skorą para 1, Skrzpce dobre od J[asnie]pana Szweryna darowane 1“, o 1791 m. Barūnuose minimi jau 7 seni obojai, 2 klarnetai, 3 fleitos, fagotai, *basiek* (tikriausiai basetlė), *vionella* (tikriausiai strykinis muzikos instrumentas), apie 10 smuikų, 2 poros smuikų, reikalingų mokymuisi, 6 trimitai, trombonas, klavikordas (Wereda (2006), 204–205).

⁵⁸ Inwentarz Cerkwi y Klasztoru Xięży Bazylianow Wileńskich Święto Trojeckich tudziez Sprzętow w teyże Cerkwi y Klasztorze znajdujących się <...> spisany R^u 1799 Mca Oktobra Dnia 1, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyrius (toliau – LMAVB RS), F41-81, l. 9v: „Kotłów niegdyś przy Kapelii będących dwa.“

I lentelė. Vilniaus bazilijonų kapelos narių ir vadovų sąrašas

Eil. Nr.	Vardas pavardė	Veikla (metai)	Specialybė, pareigos
1.	(tėvas) Arseniusz Cybulski ⁵⁹	1705–1722	muzikas ir kompozitorius
2.	(tėvas) Sebastian Dębkowski ⁶⁰	prieš mirtį 1710	po noviciato liko Vilniuje, ypač talentingas muzikai, muzikos regentas ⁶¹ , giedotojas
3.	(tėvas) Matheusz Apowicz ⁶²	1719	muzikos regentas
4.	(brolis) Filoteusz Wierzbicki ⁶³	1719	puikiai dainavo ir grojo trimitu, gyveno vienuolynuose Vilniuje, Chelme, Barūnuose, Minske, Žyrovčiuose – ten, kur veikė kapelos
5.	Michał Rudzinski ⁶⁴	nuo 1723 10 12	bursos ⁶⁵ mokinys, altas
6.	Andrzej Woynarowicz ⁶⁶	1724 10 25– 1728 03 09	bursos senjoras (kapelos vadovas)
7.	Stanisław Hutorowicz ⁶⁷	1725 11 21– 1732 07 17	bursos mokinys; 7 metų mokymosi kontraktas, atsiėmė nupirktą seną obojų mokymuisi, taip pat pūstuką trimitui ir valtarnai

⁵⁹ Blažejowskij (1979), 162; Надсан (2006), 173. Yra išlikusios dvi 8 balsų muzikinės kompozicijos: *Слеза*, Отдел рукописей Московского Государственного исторического музея (toliau – OR GIM), Син. певч. 360, l. 1–8; *Таинство странное вожу*, OR GIM, Син. певч. 726a–3 (Герасимова (2015), 240–259).

⁶⁰ Pietnoczka (2012), 279.

⁶¹ Regentas (lot. *regens* – valdantis) – dažniausiai bažnytinio choro dirigentas.

⁶² *На перехресті культур* (2019), 452.

⁶³ *Ibid.*; Pietnoczka (2012), 277.

⁶⁴ Kontrakt Alcisty, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, l. 6v.

⁶⁵ Bursa (pranc. *bourse*, lot. *bursa* – piniginė) – XIII–XIX a. veikusi universiteto arba mokyklos jaunimo bendro apgyvendinimo, išlaikymo ir ugdymo įstaiga.

⁶⁶ Rewersat Kontraktu J. Pana Seniora Bursy, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, l. 5; B. Lorens (2019), 53.

⁶⁷ CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, l. 2v, 3, 4, 6v.

8.	Franciszek Kostrowski ⁶⁸	1726 11 11– 1727 11 11	kontraktas įpareigojo gyventi bursoje, paklusti vadovui neapleidžiant be reikalo bursos ir tinkamai elgtis, cerkvės chore ir įvairiomis progomis, pvz., Vilniaus rotušėje, groti trimitu, smuiku, valtorna, fagotu, obojumi ir kt.
9.	Jozef Szykiewicz ⁶⁹	nuo 1727 01 01 [iki 1734]	bursos mokinys, 9 metų
10. 11.	Nežinomas ⁷⁰	1727 02 19– 1728 02 19	2 kapelos trimitininkai
12.	Augustyn Joseph Borowski ⁷¹	1727 03 04– 1728 03 04	kontraktas įpareigojo gyventi bursoje ir mokyti Stankiewiczų trimituoti, paklusti vadovui neapleidžiant be reikalo bursos ir tinkamai elgtis, cerkvės chore ir įvairiomis progomis groti trimitu, valtorna, obojumi, fagotu, ypač Vilniaus rotušės bokšte, mokėti 150 auksinų
13.	Michał Urbanowicz ⁷²	1727 02 01– 1730 02 02	kontraktas įpareigojo gyventi bursoje, groti instrumentais (valtorna, smuiku, obojumi) ir dainuoti tenoru, groti pagal reikmes, pvz., Vilniaus rotušėje, išeiti iš bursos tik į Vilniaus akademiją mokytis, mokėti 150 auksinų su batais

⁶⁸ Kontrakt z Panem Franciszkiem Kostrowskim, CDIAL, f. 684, op. 1, cnp. 3290, l. 5v.

⁶⁹ Kontrakt Dyszkancisty, CDIAL, f. 684, op. 1, cnp. 3290, l. 7.

⁷⁰ Kopia Kontraktu od Magistrata Wilenskiego o Trębaczow na Wieży Ratusza, CDIAL, f. 684, op. 1, cnp. 3290, l. 4v.; Lorens (2019), 53.

⁷¹ Kontrakt z Panem Borowskim, CDIAL, f. 684, op. 1, cnp. 3290, l. 5.

⁷² Kontrakt z Panem Michałem Urbanowiczem, CDIAL, f. 684, op. 1, cnp. 3290, l. 6.

14.	Piotr Wysockij ⁷³	nuo 1727 07 08	bursos mokinys, kilęs iš <i>Orzechowa</i> (brus. Арэхаўна) prie Ušačų (brus. Ушачы, Вушачы), turintis grojimo smuiku ir obojumi pagrindus, 5 m. kontraktas
15.	Dominik Stacewicz ⁷⁴	1727 08 15– 1728 08 15	kontraktas įpareigojo gyventi bursoje ir paisyti sąlygų, groti pagal poreikį cerkvės chore ir kitose vietose pozityvu, smuiku, valtorna ir giedoti bosu, mokama 150 auksinų
16.	Łukian Sliwczynski ⁷⁵	nuo 1728 03	bursos senjorą (vadovą) kontraktas įpareigojo globoti bursos mokinius, gaudavo per metus 200 auksinų, mokė giedoti diskantus, giedojo bosu cerkvės chore „prie instrumentų“ ir daugiabalsiškai, instrumentalistas, grojantis su kapela
17.	Dominik Stacewicz ⁷⁶	nuo 1728 03	bursos senjoro Łukiano Sliwczynskio pavaduotojas, jam apleidžiant bursą įvairiais reikalais
18.	Mikołaj Dźmitrowicz / Dmitrowicz ⁷⁷	nuo 1728 03 10– 1732 [iki 1735]	bursos mokinys, diskantas; atsiėmė nupirktą pūstuką valtornai
19.	Joachim Hryckiewicz ⁷⁸	nuo 1728 03 12 [iki 1735]	bursos mokinys
20.	Tomasz Jan Szaiewicz ⁷⁹	nuo 1728 03 15	bursos mokinys, 5 metų kontraktas

⁷³ [Kontraktas], CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 7v.

⁷⁴ Kontrakt z Panem Dominikiem Stacewiczem, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 8.

⁷⁵ Lorens (2019), 53, pateikia asmenvardį kaip „Śliwiński Łukasz“, nors archyviniam šaltinyje CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 2, kuriuo ji naudojasi, minimas asmenvardis pateiktas šioje lentelėje.

⁷⁶ Kopia kontraktu P^a Seniora Bursy, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 2.

⁷⁷ Rewizya Instrumentow Bursackich do grania Anno 1731 w 5 Januarij czyniona, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 2v; Kontrakt Dyszkancisty, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 6v.

⁷⁸ [Kontraktas], CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 7v.

⁷⁹ *Ibid.*, л. 9v.

21.	Adam Ławrynowicz ⁸⁰	nuo 1728 05 03 [iki 1733]	bursos mokinys, turėjo basųjų karmelitų rekomendaciją, kilęs iš Gluboko (brus. Глыбокае), pasišalino
22.	Antony Kimulicz ⁸¹	nuo 1728 05 10 [iki 1731]	bursos mokinys, grojo obojumi ir valtorna
23.	Dominik Gieysztor ⁸²	1728	bursos mokinys, pasirašytas kontraktas
24.	Stefan(ek) ⁸³	1728 07 11	gavo pūstuką trimitui, turbūt mokinys
25.	Maciej Kielpszewycz ⁸⁴	nuo 1728 08 27 [iki 1735]	bursos mokinys
26.	Marcin Margiewicz ⁸⁵	nuo 1728 08 27 [iki 1735]	bursos mokinys
27.	Michał Ignacy Mocarcki ⁸⁶	nuo 1728 11 26	pašalintas iš bursos mokinys, buvo pasirašytas 5 metų kontraktas
28.	Stefan Karpowicz ⁸⁷	nuo 1731 01 01 [iki 1741]	bursos mokinys, 1740 m. kapelos sąraše neminimas
29.	Antoni Janczewski ⁸⁸	1731 04 04– 1732 04 04	140 auksinų ir 4 poros batų per metus už dainavimą tenoru ir grojimą viola, trimitu, valtorna, obojumi, pozityvu, smuiku, už berniuko mokymą groti viola ir smuiku; privalo laikytis taisyklių, nustatytų bursoje, klausytis kapelos senjoro (vadovo)

⁸⁰ *Ibid.*

⁸¹ *Ibid.*, l. 8.

⁸² *Ibid.*, l. 3, 6v.

⁸³ [Įrašas apie pirkinio apmokėjimą], CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, l. 3.

⁸⁴ [Kontraktas], CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, l. 8v.

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ *Ibid.*, l. 9.

⁸⁷ *Ibid.*, l. 9v.

⁸⁸ A° 1731 ię 4 Aprilis. Kopia Kontraktu Pana Antoniego Janczewskiego, CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, l. 10.

30.	Jan Karpowicz / Kurpowicz ⁸⁹	nuo 1734 [iki 1744]	bursos mokinys, 1740 m. priskiriamas vienuolyno bendruomenei (<i>Familia claustralis</i>), kuri aprūpina drabužiais ir valgiu (<i>z odzienia y jedzenia</i>), vargonininkas
31.	Hrehory / Grzegorz Karpowicz / Kurpowicz ⁹⁰	nuo 1736 [iki 1746]	bursos mokinys, 1740 m. <i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, valtornininkas
32.	(tėvas) Sofroniusz Naumowicz ⁹¹	1736 08 25–1737	muzikos ir bursos regentas
33.	A[n]toni Czerniawski ⁹²	1740	<i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, altas
34.	Kazimierz Nankiewicz ⁹³	1740	<i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, diskantas
35.	Bazyli Jarocki ⁹⁴	1740	<i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, trimitininkas
36.	Jerzy Galewinski ⁹⁵	1740	<i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, mutuojantis diskantas
37.	Sylwester Baniewicz ⁹⁶	1740	<i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, mokosi groti pučiamuoju instrumentu – <i>uczcy się na trobie</i>
38.	Józef Jotko ⁹⁷	1740	<i>Familia claustralis</i> narys, aprūpinamas drabužiais ir valgiu, altas

⁸⁹ [Kontraktas], CDIAL, ф. 684, оп. 1, спр. 3290, л. 10; *На перехресті культур* (2019), 464.

⁹⁰ *Ibid.*

⁹¹ *На перехресті культур* (2019), 455; Pietnoczka (2012), 279.

⁹² *На перехресті культур* (2019), 464.

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ *Ibid.*

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ *Ibid.*

⁹⁷ *Ibid.*

39.	(tėvas) Benedictus Czyzewski / Czyzewski ⁹⁸	1740	Vilniuje nuo 1740 03 01 kaip <i>coadiutor musicae in choro musicali</i> , yra <i>persona turbulentissima</i>
40.	(tėvas) Ianuarius Babinski ⁹⁹	1740–1745	<i>Magister capellae seu bursae; Vix datur melior instrumentalista</i> („Vargu ar yra geresnis instrumentalistas“); <i>Compositor optimus</i> („puikiausias kompozitorius“) (1740); <i>Regens bursae content</i> (1743); <i>Reg. Capell.</i> (1745)
41.	(tėvas) Damasus Momejko ¹⁰⁰	1742–1745	choro prefektas, išmanė grigališkąjį choralą
42.	(brolis) Sylvester Daniszewski ¹⁰¹	1743–1745	dėstė retoriką ir giedojimą, turėjo įvairių muzikos instrumentų ir vargonus
43.	(tėvas) Josephus Imbarowski ¹⁰²	1743–1745	<i>Musicus</i> , grojo obojumi, lyra ir pozityvu
44.	(tėvas) Marcellus Butharowski ¹⁰³	1749 10 22–1755	<i>Regens musicae</i> (1752, 1755), <i>Praef. Mus., <...> in arte musica ac cantu ecclesiastico damascene bene exercitatus</i> („muzikos meno ir damaskietiško ¹⁰⁴ bažnytinio giedojimo gerai apmokytas“) (1754)

⁹⁸ *Ibid.*

⁹⁹ *Ibid.*, 462, 466, 468, 470–471; [Vilniaus bazilijonų vienuolyno 1745 m. katalogas], ÖNB Wien, cod. SN–2799, l. 303; Pietnoczka (2012), 279.

¹⁰⁰ *Ha nepexresti kul'turp* (2019), 468, 470–471; ÖNB Wien, cod. SN–2799, l. 303.

¹⁰¹ *Ibid.*

¹⁰² *Ibid.*

¹⁰³ *Ha nepexresti kul'turp* (2019), 473, 476, 480; Lorens (2019), 52; Pietnoczka (2012), 279; Vavrik (1979), 99; [Bazilijonų katalogas, XVIII a. antra pusė–XIX a. pradžia], ASPbII RAN, ф. 52, оп. 1, л. 305, л. 28v.

¹⁰⁴ Tikriausiai turimas omenyje šv. Jonas Damaskietis (670–780), jis laikomas liturginio giedojimo sistemos, vadinamos *Oktechos* (8 tonai), kūrėju.

45.	[Boguslaus?] Zgirski ¹⁰⁵	1752 ¹⁰⁶	muzikos prefektas, <i>solariatur</i> ¹⁰⁷ , kompozitorius ¹⁰⁸
46.	Alberty	1752 ¹⁰⁹	muzikantas
47.	Gagalinski	1752	muzikantas
48.	Iutkiewicz	1752	muzikantas
49.	Kaczynski	1752	muzikantas
50.	Moszynski	1752	muzikantas
51.	Tereszko	1752	muzikantas
52.	Woim	1752	muzikantas
53.	Wysocki	1752	muzikantas
54.	[Józef?] Szolkowski ¹¹⁰	1752	mokinys
55.	Szolkowski [kitas]	1752	mokinys
56.	Goławski	1752	mokinys
57.	Korolewicz	1752	mokinys
58.	Haderzhak	1752	mokinys

¹⁰⁵ *Ha nerpexpēsti kultūr* (2019), 479; Кузьмінський (2020), 30; Cicero, tragoedia sub faustissimis auspiciis [...] Antonini Młodowski Ordinis Sancti Basilii Magni Abbatis polocensis [...] acta a [...] iuventute Gymnasii Basiliani Zyrovicensis ludis metagymnasticis. Anno 1752 Vilnae Typis FF. Minorum Conv., Biblioteka Narodowa, SD XVIII.2.113; LMAVB RS, L-18/1250; VUB IV₂₁₄₄₂.

¹⁰⁶ *Ha nerpexpēsti kultūr* (2019), 478: 1752 m. minimi 9 muzikantai ir 4 berniukai: „[...] videlicet musicos pensionarios conservari in vietu monasterii novem, pueros quatuor [...]“

¹⁰⁷ Kochanowicz (2002), 93–94: *Musici salariati* – jėzuitų kapelose mokami muzikai profesionalai, dėstantys bursos nariams ir grojantys kapeloje.

¹⁰⁸ Tikriausiai Boguslaus Zgirski – nuo 1754 m. spalio iki 1760 m. Vilniaus Šv. Stanislovo vyskupo ir šv. Vladislovo katedros kapelos kapelmeisteris (Regulament fisci Capitularis cum Regestris [...]), LMAVB RS, F318-17136; Kurczewski (1913), 339, 343). Buvo vedęs Teresę (Regestra eleemosynae expensa Conventus Vilmensis Ordinis Fratrum Minor. Observantium [...]), VUB RS, F4-(A2443)35774, l. 76v). Mirė 1770 m. gegužę (Regestra eleemosynae expensa Conventus Vilmensis Ordinis Fratrum Minor. Observantium [...]), VUB RS, F4-(A2443)35774, l. 77v). Išlikęs Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje kelių kūrinių muzikinis palikimas, iširtas iš dalies (Budžinauskienė (2007), 25–31; Niemahaj (2014), 20–33).

¹⁰⁹ *Ha nerpexpēsti kultūr* (2019), 479: 1752 m. vizitacijoje išvardyti 8 muzikantai ir 5 berniukai. Pateikiami toliau lentelėje iš eilės.

¹¹⁰ Tikriausiai Józefas Szolkowskis, 1741 m. kilmingai gimęs iš tėvo Aleksandro, 1777–1811 m. Vilniaus Šv. Stanislovo vyskupo ir šv. Vladislovo katedros kapelos narys (Wiadomość o sługach zaigtych Muzyką w Kościele Katedralnym Wilenskim R^u 1811 Xb' 28 Dnia, LMAVB RS, F43-19608).

59.	Stanisławski (tėvas) Mercurius ¹¹¹	apie 1760–1762	muzikos regentas
60.	(tėvas) Jacobus Trusiewicz ¹¹²	apie 1762–1766	kapelos regentas, instrumenta- listas, tenoras
61.	(tėvas) Joannis Rożański ¹¹³	apie 1768–1773	muzikos prefektas, ypač gabus muzikai
62.	Nežinomas [gal Rożański?]	1772 12 29 ¹¹⁴	kapelos regentas
63.	Morozowski ¹¹⁵	1774	smuikininkas
64.	Zajączkowski ¹¹⁶	1774	smuikininkas
65.	Symonek ¹¹⁷	1775	diskantas
66.	Benedykt Bałukowicz ¹¹⁸	1776 01 13 ¹¹⁹	gavo kaip kapelmeisteris 17 auksi- nų už kalėdinį pasveikinimą
67.	Ignacy Haydenreych ¹²⁰	1779 08 12 1782 08 29	bursos mokiny; kontraktas nu- matė mokytis dainuoti ir groti 5 metus, o 6 metais – būtų kape- los <i>respectivi</i> ¹²¹ narys, mokantis kitus bursos narius ir tikriausiai grojantis kapeloje; viso mokymo proceso neišklausė
68.	Józef Tołkaczewski ¹²¹	1782 02 15– 1782 03 03	mokiny, 2 metų kontraktas: 1 m. bursos narys mokiny, 2 m. – <i>respectivi</i> , mokymosi proceso neišklausė

¹¹¹ [Bazilijonų katalogas, XVIII a. antra pusė–XIX a. pradžia], ASPbII RAN, f. 52, on. 1, A. 305, l. 258.

¹¹² *Ibid.*, l. 295.

¹¹³ *Ibid.*, l. 232.

¹¹⁴ LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 1, l. 92v: „Długu zaciągnionego w miescie przez X. Regensa kapelii za sukno dla chłopcow 108 zł.“

¹¹⁵ *Ha nepexpectmi култыур* (2019), 516; Nikolajew (2007), 180; Budzinauskienė (2021), 91.

¹¹⁶ *Ibid.*; Budzinauskienė (2021), 90–91.

¹¹⁷ LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 1, l. 108, 111.

¹¹⁸ Benedykt Bałukowicz (1718–1791) – 1776 m. galėjo būti Vilniaus Šv. Stanislovo vyskupo ir šv. Vladislavo katedros kapelos kapelmeisteris.

¹¹⁹ LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 1, l. 130v.

¹²⁰ Kontraktas priimti berniuką mokyti vokalinės-instrumentinės muzikos Vilniaus bazilijonų kapeloje: Scheda ex parte [...] Tehaddei Plater Capitanei [...], VUB RS, F5-A50-9131-9135, l. 2; Budzinauskienė, Dacevič (2017), 130.

¹²¹ *Ibid.*, l. 3–3v; Budzinauskienė, Dacevič (2017), 130.

Vilniaus bazilijonų architektūrinio ansamblio šiauriniai vartai kaip kapelos grojimo vieta

Vilniaus bazilijonų kapela grodavo XVIII a. ne tik įvairiose Vilniaus bažnyčiose¹²², bet ir miesto audialinėje erdvėje. Tokiai vietai priskirtini Vilniaus bazilijonų vienuolyno šiauriniai vartai. Jie yra ne plokšti, o erdvinės-giluminės struktūros. Anot architektūrologės Rasos Butvilaitės, „kurdamas bazilijonų vienuolyno vartus, J. K. Glaubicas rėmėsi ne tik vienuolių tradicija toje vietoje iškilmingai sutikinėti svečius, bet atsižvelgė ir į orkestrų dalyvavimą šventėse. Tam tikslui architektas pasinaudojo ne gynybinių, triumfo, klasikinių reprezentacinių vartų ar bažnytinių portalų schema, bet pasitelkė savitą originalią vartų kompozicijos interpretaciją“¹²³.

Bazilijonų kapela šiauriniuose vartuose grodavo baigiantis procesijai, kuri prasidėdavo nuo Vilniaus katedros, pagerbiant šv. Juozapo Kuncevičiaus (brus. Jazafat Kuncevič, ukr. Josafat Kuncevyč, apie 1580–1623) relikvijas per jo liturginį minėjimą. Šios procesijos tradicija, atsiradusi apie 1647 m., tęsėsi visą XVIII a.¹²⁴ Galima prielaida, kad Vilniaus bazilijonų kapela grojo ir 1749 m. gegužės 31 d. šv. Liucido – neišku tik kurio¹²⁵ – relikvijų įnešimo į bazilijonų šventovę iškilmėje, nes šioje šventėje dalyvavo penkios kapelos. Tarp jų turėjo būti ir bazilijonų muzikai.¹²⁶ Taip pat kapela grojo 1765 m. gegužės 8 d., pasitinkant Trakų vaivados Juozapo Oginskio (1700–1736) sūnų Mykolą Kazimierą Oginskį (1730–1800), kuriam 1764 m. gruodžio 4 d. buvo suteiktos Vilniaus vaivados pareigos.¹²⁷

Vilniaus Švč. Trejybės bazilijonų vienuolyno dienoraštyje aprašytas M. K. Oginskio sutikimas prie bazilijonų vartų iškilmingo įvažiavimo į Vilnių metu, kur minima ir kapela:

¹²² Pvz., 1780–1784 m. Vilniaus pranciškonų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje (Exponsa, VUB RS, F5-F-32413, l. 10v, 22v, 26, 31v, 41v, 46v, 81v, 87; Accepta Mensis Octobris, VUB RS, F5-F-33022, l. 183, 222v, 241, 245, 249); Budzinauskienė, Dacevič (2017), 126, 130.

¹²³ Butvilaitė (1993), 162, 171, 173–174; Виноградов (1904), 70–71: „[...] во время унии на этом балконе помещался монастырский оркестр для встречи костельных процессий, устраиваемых особенно в день Иосафата Кунцевича.“

¹²⁴ Račiūnaitė (2011), 127–147; Weneda (2009), 92.

¹²⁵ Manyš (2016), 37–39.

¹²⁶ *Ibid.*, 36, 44.

¹²⁷ Śmigelskytė-Stukienė (2017), 22; [Michalski Jerzy], J. M., Ogiński Michał Kazimierz, *PSB* (1978, 23), 625.

*Wjazd na Woiewodztwo*¹²⁸ czynił J(aśnie)W(ielmożny)J(egomości)P(an) Mi-
chał Oginski Syn Jozefa Woiewody Trockiego [...]. Przy naszey [bazilijonų] bra-
mie [...] przeze mnie uproszony, z całą kawalkatą zastanowił się, gdzie krótką
winszowną mowę powiedziawszy miałem honor oddać mu drukowany Applauz
przy kilkakrotnym uderzeniu z armat y odgłosem kapeli, która przez cały czas tego
wjazdu z ganku tey li od ulicznej bramy dźwięk [...] czyniła [...].¹²⁹

*Applauz*¹³⁰ dalyje II. *Wiersz Pochwalny* [„II. Šlovinimo eilėraštis“] pateikiamas lyg eiliuotas cituoto bazilijonų vienuolyno dienoraščio frag-
mento variantas:

*Gdy Miasto drogę ściele, wszelkie znosząc tamy
Byś już śpieszył; i na Twoy wjazd otwarte bramy
Kształtnie tryumfalnemi przozdabia znaki,
A w nich brzmiący Kapeli czekają orszaki:
Gdy huk armatny co raz ziemię z mury wzruszy,
A kotły, trąby dźwiękiem napelniają uszy:
Gdy się rwie Krasomówca na Twoje pochwały,
Pisarz Cnot Twych rozrzuca liczne foliały:*¹³¹

1765 m. gegužės 8 d.¹³² M. K. Oginskio įžengimo į Vilniaus vaivadiją apipavidalinimas buvo aprašytas *Gazety Wilenskie* („Vilniaus laikraščiai“) 1765 m. gegužės 11 d. ir 1765 m. birželio 1 d. priede *Addyament do Gazet Wilenskich w sobotę dnia 1 czerwca roku 1765*¹³³, tačiau bazilijonų kapela čia neminima.

¹²⁸ Apie Kazimiero Domyko Oginskio 1730 m. įžengimą į Vilniaus vaivadiją: Balaišytė (2010), 63–76; Balaišytė, (2008), 133.

¹²⁹ Дневник Виленского Свято-Троицкого монастыря, LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 374, l. 13.

¹³⁰ *Applausus quos in illustrissimum et excellentissimum Dominum Michaelem ducem in Kozielsk Ogiński Palatinum Vilnensem equitem aquilae albae cum VIII. Jdus Maji, felicissimis auspiciis, Vilnam Principem Palatinatus Sui Urbem ingrederetur, pleno debitae observantiae animo effudit Monasterium Vilnense Ordinis S. Basilii M. Vilnae: Typis S. R. M. Monachorum Basilianorum. Anno Domini 1765, LMAVB Retų spaudinių fondas, L-18/2-28/6. Spausdinį sudaro: *Epigrammat* (...) lotynų k. bei lenkų k. – I. *Oda Ządze Wilna wyrażająca*, II. *Wiersz Pochwalny*, III. *Do Jaśnie Wielmożnej Jeym[oš]ci Pani z Xiążąt Jchmościow Czartoryskich Oginskiej Wojewodziny Wilenskiej*.*

¹³¹ *Applausus*, 8.

¹³² Šmigelskytė-Stukienė (2017), 22.

¹³³ Dnia 9. Tego Miesiąca, *Gazety Wilenskie*, R. 5, Nr. 20 (11 maja 1765); *Addyament do Gazet Wilenskich w sobotę dnia 1 czerwca roku 1765*, R. 5, Nr. 23 (1 czerwca 1765). Ištrauka iš spaudos lietuvių k. pateikta: Balaišytė (2008), 129–133.

Vilniaus bazilijonų kapela – įvairių Vilniaus miesto iškilmių dalyvė

Bazilijonų kapela grodavo ne tik religinių, bet ir pasaulietinių iškilmių metu. Vilniaus magistrato finansų knygose minimos iškilmės, per kurias grojo bazilijonų kapela ir jai už tai buvo sumokėta. 1727 m. vasario 19 d. Vilniaus magistratas su bazilijonų kapela sudarė sutartį, pagal kurią du trimitininkai turėjo groti nuo Vilniaus rotušės bokšto¹³⁴ tam tikru die-nos metu¹³⁵. Be to, per Kalėdas ir Velykas, švenčiamas pagal abu, Julijaus ir Grigaliaus, kalendorius, visa Vilniaus bazilijonų kapela turėjo groti Vilniaus rotušėje tris dienas. Už tai gaudavo po 4 talerius už kiekvieną šventę.¹³⁶ Tai galėjo būti ne pirmą ir ne vienintelę sutartis, nes vėliau, pvz., 1729–1730 m., bazilijonų kapela irgi grodavo Vilniaus rotušėje.¹³⁷ Vilniaus magistrato finansų knygose yra surašyta, kiek buvo sumokėta Vilniaus bazilijonų kapelai už grojimą Vilniaus rotušės bokšte 1726–1730 m. Ji grojo rotušėje per 1726–1730 m. Kalėdas¹³⁸ ir 1727–1728,

¹³⁴ Vilniaus rotušės bokšto balkonas (atvira galerija) ir aikštė buvo svarbi viešų renginių ir susibū-rimo vieta. Per 1749 m. gaisrą bokštas smarkiai nukentėjo. Bokšto aukštis tuomet siekė 138 pėdas (44,85 m), o viršutinė medinė dalis buvo 97 pėdų (31,5 m). 1749–1756 m. architektas J. K. Glau-bicas rekonstravo pastatą ir atstatė mūrinį bokštą, tačiau 1781 m. rotušės bokštas pasviro. Jį su-tvirtinti ir atstatyti sutiko Laurynas Gucevičius (1753–1798), tačiau, pradėjus remontą, 1781 m. birželio 19 d. bokštas vis dėlto nugriuvo. Informacija pagal: Drėma (1991), 146–147; Łopaciński (1938/1939), 114–115, 119, 121–122.

¹³⁵ Kopia Kontraktu od Magistrata Wilenskiego o Trębaczow na Wieży Ratusza, CDIAL, ф. 684, оп. 1, ср. 3290, л. 4v; Lorens (2019), 53–54.

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 99, l. 33: „[1729] Za Granic Kapelly Bazylianskiey co na Ratuszu grali Cały Rok“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 103, l. 27: „[1730] Kapellyi Bazylianskiey Roczney Pensyi dano 170“.

¹³⁸ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 90, l. 16: „1726 Miesiāca Decem-bra – Kapellyi Świętey Troycy Uniackiey, ktorzy grali na Wieży Ratuszney na Boże Narodzenie. Dla Teyże Kapelly za Pare Swiec Smolanych do Wieży Ratuszney idącym dano f 1.3“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 94, l. 17v: „1727 Miesiāca Decembra 18 – Ka-pellyi Troycy, ktorzy grali na Boże Narodzenie Rzymskie przez trzy dni“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 95, l. 20: „1728 Miesiāca January Dnia 5 – Na Boże Naro-dzenie Święt Ruskich Kapeli Bazylianskiey na Wieży Ratuszney za Granic przez trzy dni“; [Vil-niaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 95, l. 22v ir b. 100, l. 16: „1728 Miesiāca Decembra Dnia 24 – Tegoż Dnia Wielebnym O. Bazilianom za Granic Kapeli przez Trzy Dni

1730 m. Velykas¹³⁹. Taip pat ir 6 valandas per 1781 m. Kalėdas ir gavo 40 auksinų.¹⁴⁰

1728 m. birželio 20 d. Vilniaus magistratas sumokėjo Vilniaus bazilijonų kapelai už grojimą rotušėje *Na Introdukcja S. Stanisława Kostki*¹⁴¹ – šv. Stanislovo Kostkos ir šv. Alojzo Gonzagos kanonizacijos iškilmių minėjimo Vilniuje procesijoje¹⁴² 1728 m. birželio 19 d. metu.¹⁴³ Iškilmės aprašyme nebuvo patikslinta, kokia kapela grojo rotušėje.¹⁴⁴

1730 m. rugsėjo 21 d. Vilniaus magistratas įtraukė į apyskaitą išlaidas, skirtas Vilniaus bazilijonų kapelai groti rotušėje per Vilniaus vaivados Kazimiero Dominyko Oginskio (po 1660–1733) iškilmingą įvažiavimą į Vilnių (*Kapeli Bazyliańskiemy z Kotłami onych podczas Wiazdu J[ego] E[kscelencji] I[ego]m[ości] P[ana]. Woiewody Wilen[skiego] za granie*

na Wieży Ratuszney; [...] i trzy Grania w Ruska [...]“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 99, l. 30: „[1729] Na Boże Narodzenie Świąt Ruskich Kapelly Bazyliańskiemy na Wieży Ratuszney za granie przez trzy Dni“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 99, l. 33: „1729 Miesiąca Decembra – [...] Kapelly Bazyliańskiemy Za Granie na Wieży Ratuszney na Boże Narodzenie Rzymskie [...]“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 103, l. 27v: „[1730] Kapelly Bazyliańskiemy co Grali na Ratuszu na Boże Narodzenie“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 103, l. 26: „[1730] Kapellji Bazyliańskiemy co grali na Wieży Ratuszney na Boże Narodzenie Ruskie“.

¹³⁹ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 94, l. 15v: „1727 Miesiąca Marca 14 – Kapelly Bazyliańskiemy co Grali na Wieży Ratuszney podczas Wielkicy Nocy“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 95, l. 20v: „1728 Miesiąca Aprila Dnia 2 – Kapeli Bazyliańskiemy za Granie na wieży Ratuszney przez trzy dni“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 95, l. 21: „1728 Miesiąca Maya Dnia 3 – Na S. Wielkanoc Ruskie za Granie kapeli Bazyliańskiemy Na Wieży Ratuszney 3 dni“; [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 103, l. 26v: „[1730] Miesiąca Marca Dnia 30 – Kapellji Bazyliańskiemy Co grali na wieży Ratuszney podczas Wielkicy Nocy“.

¹⁴⁰ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 283, l. 21v–22r.

¹⁴¹ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 95, l. 21v.

¹⁴² Iškilmingos 1728 m. birželio 19 d. šv. Stanislovo Kostkos ir šv. Alojzo Gonzagos Vilniaus kanonizacinės procesijos kelio brėžinys: Gričiūtė-Švėrebiėnė (2011), 73; Manys (2012), 139.

¹⁴³ Gričiūtė (2002), 356–357; Dzik (2020), 85, 88–89.

¹⁴⁴ „Wprowadzenie ŚŚ. Stanisława Kostki i Alojzego Gonzagi, wyznawców Towarzystwa Jezusowego odprawione w Wilnie 1728 roku“, *Wizerunki* (1843), 296: „[...] gdy processya ruszyła się ku kościołowi Ś. Ignacego, zabiegł jej droge, w całym swym składzie szlachetny Magistrat miasta wileńskiego, z wieży ratusznej rozległ się trąb i innych naczyń muzycznych brzmienia, a działa, na placu miejskim ustawione, tryumfalnym ogniem zagrzmiął“.

na Ratuszu).¹⁴⁵ Oginskis Vilniaus vaivada paskirtas 1730 m.¹⁴⁶ Laikraštyje *Kuryer Polski* 1730 m. rugsėjo 21 d. publikuotame įvažiavimo aprašyme bazilijonų kapela nepaminėta.¹⁴⁷

1730 m. gruodžio 9 d. Vilniaus magistratas sumokėjo bazilijonų kapelai (*Kapeli Bazylianskiy co na Ratuszu grali <...>. Gdzie y Kottly Bazylianski byty na Ratuszu <...>*), kuri grojo Vilniaus vyskupo ordinario Mykolo Jono Zenkavičiaus (1670–1762) ingresso, iškilmingo įžengimo, proga (*Expensa podczas Wiazdu do Miasta Jasnie Wielm[oznego] J[ego] m[ości] Xiędza Michała Zienkowicza Biskupa Wilenskiego*¹⁴⁸). Žemaičių ganytojas sufraganas¹⁴⁹ buvo nominuotas Vilniaus vyskupo pareigoms 1730 m. spalio 2 d., o ingresas Vilniuje įvyko 1730 m. gruodžio 9 d.¹⁵⁰

1778 m. rugsėjį Vilniaus magistratas sumokėjo už grojimą Vilniaus rotušėje Vilniaus bazilijonų kapelai, tikriausiai pasitinkant Vilniaus vaivadą Karolį Stanislovą Radvilą (1734–1790) (*Kapelij Bazylanski za granie na wieży podczas przyjazdu Xie[cia] W[o]jewody W[i]leńskiego. Radziwyty 36 złote*¹⁵¹), kuris vaivados pareigas ėjo 1762–1764 ir 1768–1790 m.¹⁵² Viešėjimą Vilniuje aprašė *Gazety Wilenskie* rugsėjo 26 d. numeryje.¹⁵³ Taip pat Vilniaus Švč. Trejybės vienuolyno dienoraštyje 1778 m. rugsėjo 22 d. nupasakotas vaivados pagerbimas prie bazilijonų vartų tikriausiai grojant Vilniaus bazilijonų kapelai:

J[ąsnie]W[ielmožny] Xięże W[o]jewo]da Wilen[ski] o godzinie 10 w nocy przybył do Wilna z wielką okazałością. Procz bowiem tego, że całe miasto spotykało Go z okrzykami wielkimi, za miastem najzaciejsi Panowie wprzód i wzad już w karetach, iuż na koniach asystowali, a W[ielmožny]J[ąsnie]Pan Ferzen

¹⁴⁵ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 102, l. 17.

¹⁴⁶ Balaišytė (2010), 64.

¹⁴⁷ *Ibid.*, 69–72: vaivados įžengimo aprašymo tekstas originalo lenkų k. iš *Kuryer Polski*, 1730, Nr. 41, ir vertimas į lietuvių kalbą.

¹⁴⁸ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 102, l. 17v.

¹⁴⁹ Sufraganas (lot. *suffraganeus, suffragor* – balsuoju, remiu, padedu) – vyskupas, pavaldus aukštesniam vyskupui; ordinario padėjėjas, neturintis savo vyskupijos.

¹⁵⁰ Kun. Rapolas Krasauskas, Zenkavičius Mykolas, *Lietuvių enciklopedija* (1966, 35), 77; Prokop (2006), 213, 219.

¹⁵¹ [Vilniaus išdo pajamų ir išlaidų knyga], LVIA, f. 458, ap. 1, b. 269, l. 3.

¹⁵² Michalski Tomasz, Radziwiłł Karol Stanisław zw. Panie Kochanku, *PSB* (1987, 30), 248–262.

¹⁵³ Z Litwy. Z Wilna d. 26 Września. *Gazety Wilenskie*, R. 18, Nr. 40 (26 września 1778).

Pułkownik Rosyjski¹⁵⁴ przy karecie Xiążęcey konno jechał z szpadą dobytą¹⁵⁵. W Ostrej Bramie wyszli przeciw Jemu XX Karmelici i krótką uszanowany od nich mówą przybliżył się do nas, gdzie wszyscy oczekując ukłonem tylko z daleka uszanowaliśmy i bucznym kapelii odgłosem na Bramie naszej, lecz bez illuminacyi. Przywitani go po tym żydzi w bramie swoiey, nat wspaniale wystawioney i illuminowanej, nad podziw pięknie [...].¹⁵⁶

1761 m. birželio 6 d. vyko trijų augustinų eremitų ordino palaimintųjų – Augustino Novelo (Novello, apie 1240–1309), Antano Miljoračio Amandoliečio (Migliorati da Amandola, 1355–1450), Antono Toriano Akvilečio (Torriani da L’Aquila, apie 1424–1494)¹⁵⁷ – įnešimo į Vilniaus augustinų bažnyčią iškilmes, kuriose dalyvavo Vilniaus bazilijonų kapela. „Nuo procesijos pradžios iki Savičiaus gatvėje esančios Augustinų bažnyčios [...] buvo girdėti trimitų, būgnų, valtornų, trombonų ir visos jų Malonybių Vilniaus bazilijonų kapelos aidas.“¹⁵⁸

Vilniaus bazilijonų kapelos repertuaras

Nors išliko 1774 m. vasario 24 d. sudarytas Švč. Trejybės šventovės bazilijonų vienuolyno inventorius su išvardytais *Papiery muzyczne* („Muzikiniaiis popieriais“)¹⁵⁹, galima apibendrinant teigti, kad tarp jų vyravo su Vakarų muzikine kultūra susiję religiniai kūriniai. Kurie iš jų buvo grojami Vilniaus audialinėje mieste erdvėje, pasakyti sunku. Tvirčiau galima teigti, kad perduotų Barūnų bazilijonų kapelai natų sąrašė minimi š *Kurantow Wieżowych*¹⁶⁰ („Bokštų kurantų“) egzemplioriai galėjo skambėti Vilniaus erdvėje. Deja, nežinome, kokie kūriniai buvo priskiriami Vilniaus „bokštų kurantams“, kas buvo jų autoriai. Viliuosi, kad toliau tyrinėjant Vilniaus bazilijonų kapelą bus atskleistas ir jos atliekamas repertuaras.

¹⁵⁴ Hans Heinrich Freiherr von Fersen (rus. Иван Евстафьевич Ферзен, 1744–1800) – Rusijos pėstininkų generolas.

¹⁵⁵ Balaišytė (2018), 237.

¹⁵⁶ Дневник Виленского Свято-Троицкого монастыря, LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 374, l. 63v.

¹⁵⁷ Gričiūtė-Šverebienė (2011), 193–194.

¹⁵⁸ *Ibid.*, 191.

¹⁵⁹ Nikolajew (2007), 181.

¹⁶⁰ Registr Instrumentow różnych muzycznych i papierow, LVIA, f. 1178, ap. 1, b. 328, l. 49.

Išvados

1. Atsižvelgiant į išlikusius šaltinius, kol kas neįmanoma nurodyti tikslios Vilniaus bazilijonų kapelos įkūrimo ir veiklos pabaigos datų. Žinome, kad 1709 m. ji jau veikė.

2. Vilniaus bazilijonų kapela grodavo XVIII a. miesto audialinėje erdvėje (Vilniaus bazilijonų vienuolyno šiauriniuose vartuose, Vilniaus rotušės bokšte, miesto gatvėse) ne tik religinių, bet ir pasaulietinių iškilmių metu.

3. Kol kas sunku palyginti Vilniaus bazilijonų kapelos praktiką mieste su kitomis vienuolijų kapelomis Vilniuje, nes pavienių Vilniaus vienuolynų kapelų veikla menkai rekonstruota. Vis dėlto atrodo, kad ji buvo Vilniuje vertinama, samdoma Vilniaus magistrato.

4. Palyginti didelė kapelai priklaususių instrumentų kolekcija leidžia daryti prielaidą, kad kapela galėjo turėti nemažai orkestrinės muzikos atlikimo galimybių.

5. Kapeloje muzikavo ir pasauliečiai, ir vienuoliai bazilijonai. Kapelos vadovu galėjo būti ir pasaulietis, ir vienuolis.

6. Bandytas rekonstruoti Vilniaus bazilijonų kapelos istoriją patvirtina, kokį reikšmingą vaidmenį ji atliko Vilniaus, kartu ir Abiejų Tautų Respublikos muzikiniame gyvenime.

Publikuoti šaltiniai

Blažejovskij Dmytro, *Ukrainian and Bielorussian Students at the Pontifical Greek College of Rome (1576–1976)*, *Analecta OSBM*, series II, sectio II, vol. 10 (16), Romae, 1979.

Litterae Basilianorum in terris Ucrainae et Bielarusjae, t. I: 1601–1730 paravit, adnotavit editionemque curavit p. Athanasius G. Welykyj OSBM, *Analecta OSBM*, series II, sectio III, Romae, 1979.

Rozmowa Bartka chłopa z Franciszkiem mieszczaninem [1790 m. anoniminis raštas], *Materiały do dziejów Sejmu Czteroletniego*, t. 1, opracowali, przygotowali do druku Janusz Wolinski, Jerzy Michalski, Emanuel Rostworowski, Wrocław: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1955.

Mariani Andrea, *Inventoria rerum musicalium domum Societatis Iesu in Polonia et Lituania tempore suppressionis* (Fontes Musicae in Polonia), t. A/IV, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa, 2020.

- Vavrik Mihajlo Miroslav, *Naris rozbitku i stanu vasilijans'kogo čina XVII–XX st. Topografično-statistična rozvidka*, Analecta OSBM, series II, sectio I, vol. 40, Rim, 1979.
- Wprowadzenie ŚŚ. Stanisława Kostki i Alojzego Gonzagi, wyznawców Towarzystwa Jezusowego odprawione w Wilnie 1728 roku, *Wizerunki i roztrząsania Naukowe. Poczeta Nowy Drugi*, t. 24, Wilno: Józef Zawadzki własnym nakładem, 1843, p. 285–304.
- Акты Виленской археографической комиссии: Том IX Акты Виленского земского суда*, Вильна: Типография А. Г. Сыркина, 1878.
- Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси*, т. 12, Вильна: Типография А. Г. Сыркина, 1900.
- На перехресті культур: Монастир і храм Пресвятої Трійці у Вільнюсі, Колективна монографія за ред. Альфредаса Бумблаускаса, Сальвіюса Кулявічюса та Ггоря Скочилиса*, 2-ге, виправл. й доповн. Видання, серія „Київське християнство“, т. 16, Львів: Видавництво УКУ, 2019.
- Підручний о. Порфирій, П'єтнчко д. Богдан, *Василіянські генеральні капітули від 1617 по 1636 рік / Bazyliańskie kapituły generalne od 1716 do 1636 roku / Capitula generalia basilianorum ab Anno 1617 ad Annum 1636*, Analecta OSBM, series II, sectio I, vol. 55, Рим-Львів, 2017.
- [Шербицкий Иосиф Васильевич], *Виленский Свято-Троицкий монастырь. Сочинение О. В. Шербицкого (Оттиск из Литовских Епархиальных Ведомостей)*, Вильна: Типография Губернского Правления, 1885.

Literatūra

- Balaišytė Lina, Oginskiai viešajame XVIII a. valstybės gyvenime: iškilmingi įžengimai į Vilniaus ir Trakų vaivadijas, *Kunigaikščiai Oginskai Lietuvos istorijoje. Kultūrinės veiklos pėdsakais*, sudarė Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2010, p. 77–90.
- Balaišytė Lina, Rusų karininkija kasdieniniame ir šventiniame XVIII a. Vilniaus gyvenime: taikaus sugyvenimo regimybė, *XVIII amžiaus studijos*, t. 4: *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Visuomenė. Kasdienybės istorija*, sudarė Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2018, p. 229–243.
- Balaišytė Lina, Vilniaus pasaulietinės iškilmės ir jų apipavidalinimas XVIII a. viduryje, *Viešosios ir privačios erdvės XVIII amžiaus Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje*. Mokslinių straipsnių rinkinys, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2008, p. 121–147.
- Bažnytinė muzika. Enciklopedinis žinynas (su CD)*, sudarė Jonas Vilimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2011.
- Budzinauskienė Laima, *XVIII a. pabaigos–XIX a. Lietuvos bažnytinės kapelos. Veikla ir repertuaras*, daktaro disertacija, Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2000.

- Budzinauskienė Laima, Lietuvos bažnytinių kapelių vadovų ir narių kūrybinė veikla (XVIII a. pabaiga–XIX a. I pusė), *Menotyra*, 2007, Nr. 1, p. 25–31.
- Budzinauskienė Laima, *Vilniaus katedros kapela. Veikla, personalijos, repertuaras XIX amžiuje*, Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2021.
- Budzinauskienė Laima, Dacevič Alicja, Vilniaus pranciškonų ordino muzikinio gyvenimo atspindžių šaltiniai ir jų komentarai. Pajamų ir išlaidų registracijos knygos, *Lietuvos muzikologija*, 2017, t. 18, p. 123–134.
- Burvilaitė Rasa, Vilniaus bazilijonų vienuolyno vartai, *Acta Academiae Artium Vilnensis*, t. 2: *Vilniaus architektūros mokykla XVIII–XX a.*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 1993, p. 161–193.
- Drėma Vladas, *Dingęs Vilnius*, Vilnius: Vaga, 1991.
- Dzik Janina, Walory moralne a obrona i legitymizacja katolickiej Europy. Oprawa uroczystości beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych Stanisława Kostki w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, *Rocznik Historii Sztuki*, 2020, t. 45, p. 85–90.
- Griciūtė Liepa, XVII–XVIII a. bažnytinės procesijos Vilniuje, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, 2002, t. 21, p. 356–357.
- Griciūtė-Šverebienė Liepa, *XVII–XVIII a. bažnytinės procesijos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011.
- Jurkštas Vytautas Povilas, Antakalnio vienuolyno kapela, *Krantai*, 1992, Nr. 2 (40–42), p. 112–116.
- Kłoczowski Jerzy, Zakony męskie w Polsce w XVI–XVIII wieku, *Kościół w Polsce*, t. 2: *Wiek XVI–XVIII*, red. Jerzy Kłoczowski, Kraków: Wydawnictwo ZNAK, 1969, p. 483–730.
- Kažuro Ina, *Vilniaus bazilijonų vienuolyno spaustuovės veikla 1628–1839 m.*, daktaro disertacija, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019.
- Kochanowicz Jerzy, *Geneza, organizacja i działalność jezuickich burs muzycznych*, seria *Jezuickie bursy muzyczne w Polsce i na Litwie w XVII i XVIII wieku*, cz. 1, Kraków: Wydawnictwo WAM: Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum“, 2002.
- Kościół zamkowy czyli Katedra Wileńska w jej dziejowym, liturgicznym, architektonicznym i ekonomicznym rozwoju*, opracował ks. Jan Kurczewski, cz. 3: *Streszczenie aktów kapituły wileńskiej*, Wilno: Drukiem Józefa Zawadzkiego, 1916.
- Kultūrų kryžkelė. Vilniaus Švč. Trejybės šventovė ir vienuolynas: kolektyvinė monografija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2018.
- Kurczewski Jan, *Kościół Zamkowy czyli Katedra wileńska: w jej dziejowym, liturgicznym, architektonicznym i ekonomicznym rozwoju*, cz. 3: *Streszczenie aktów kapituły wileńskiej*, Wilno: Drukiem Józefa Zawadzkiego, 1916.
- Lietuvių enciklopedija*, t. 35: *Z–Žvirzdys*, Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla, 1966.

- Łopaciński Euzebiusz, Szkice z dziejów ratusza wileńskiego, *Prace i Materiały Sprawozdawcze Sekcji Historii Sztuki Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie*, seria: *Rozprawy i materiały wydziału i Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie*, red. Marian Morelowski, Wilno: Nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1938/1939, t. 3, p. 111–126.
- Lorens Beata, Muzyka w działalności duszpasterskiej bazylianów w Rzeczypospolitej w XVIII wieku, *Muzyka*, Wydawca: Instytut Sztuki PAN, 2019, Nr. 2, p. 49–69.
- Manys Bernadetta, *Uroczystości rodzinne w Wilnie za Augusta III (1733–1763)*, daktaro disertacija, Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2012.
- Manys Bernadetta, Tajemnica relikwii św. Lucydy, czyli o obchodach okolicznościowych świąt sakralnych w Wilnie w czasach Augusta III. Przyczynek do badań, *Czas Przeszły. Poznańskie studia historyczne*, 2016, t. 3, Nr. 1–2: *Wiek światel*, redaktor prowadzący Maciej Forycki, Romuald Rydz, Poznań: Instytut Historii UAM, p. 31–47.
- Polski Słownik Biograficzny*, t. 23: *Niemiryż Władysław–Olszak Waclaw*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1978.
- Polski Słownik Biograficzny*, t. 30: *Radwan–Reguła Tadeusz*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1987.
- Niemahaj Sviatlena, Holy Week Lamentations in Vilnius Cathedral, *Lietuvos muzikologija*, 2014, Nr. 15, p. 20–33.
- Nikołajew Mikoła, Drukarnia klasztoru Św. Trójcy w Wilnie w świetle nowych dokumentów archiwalnych, *Książka ponad podziałami: materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej*, Lublin 16–18 listopada 2004, pod red. Antoniego Krawczyka, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007, p. 175–182.
- Pawluczuk Urszula Anna, *Osiemnastowieczne Wilno – miasto wielu religii i narodów*, Białystok: Wydawnictwo i Drukarnia Libra, 2015.
- Pietnoczka Bogdan, Muzyca Bazylianie (Матеріали до біографічного словника співців і музик давньої України), *Калофώνια: Науковий збірник з історії церковної музики та гімнографії*, Nr. 6, Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2012, p. 274–282.
- Prokop Krzysztof Rafał, Sakry i sukcesja święceń biskupich pasterzy kościoła wileńskiego z drugiej oraz trzeciej tercji XVIII stulecia, *Rocznik teologii katolickiej*, t. 5, Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2006, p. 211–246.
- Račiūnaitė Tojana, Globojant šventą kankinio kūną: Juozapato Kuncevičiaus kultas *loca sancta* aspektu, *Acta Academiae Artium Vilnensis*, t. 60: *Dangiškieji globėjai, žemiškieji mecenatai*, sudarė Jolita Liškevičienė, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011, p. 127–147.
- Samalavičius Stasys, *Vilniaus miesto kultūra ir kasdienybė XVII–XVIII amžiuose*, sudarė Almantas Samalavičius, parengė Aivas Ragauskas, Vilnius: Standartų sp., 2011.
- Samalavičius Stasys, *Vilniaus rotušė*, 2-asis patais. leid., Vilnius: Logotipas, 2006.

- Šmigelskytė-Stukienė Ramunė, Tarp plunksnos, stryko ir etmono buožės: Mykolo Kazimiero Oginskio valstybės veiklos horizontai, *Slanime atgijusi Antika. Lietuvos etmono Mykolo Kazimiero Oginskio gobelenai. Tarptautinės parodos katalogas, 2017 m. balandžio 4–birželio 11 d.* (serija: Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų parodų katalogai), sudarė Vydas Dolinskas, t. 13, Vilnius: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2017, p. 18–37.
- Trilupaitienė Jūratė, Keli XVIII a. LDK bažnytinės muzikos bruožai, *Menotyra*, 2009, t. 16, Nr. 1–2, p. 36–49.
- Wereda Dorota, Kult Jozafata Kuncewicza w XVIII wieku, *Acta Academiae Artium Vilmensis*, t. 54: *Iškilmės ir kasdienybė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir jos kontekstuose*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2009, p. 85–97.
- Wereda Dorota, Z dziejów sanktuarium i placówki oświatowej w Borunach, *Nasza Przeszłość: Studia z dziejów Kościoła i kultury katolickiej w Polsce*, t. 105, Kraków: Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy „Nasza Przeszłość“, 2006, p. 189–206.
- Vasiliauskienė Aldona, Šv. Bazilijaus ordinas: istorinis kontekstas, *Bibliotheca Archivi Lithuanici 7: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kalbos, kultūros ir raštinijos tradicijos*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2009, p. 45–58.
- Виноградов Александр Александрович, *Путеводитель по городу Вильне и его окрестностям: с 50 рисунками и новейшим планом, составленным по Высочайше подтвержденному: в 2-х частях*, Вильна: Типография Штаба Виленскаго военного округа, 1904.
- Герасимова Ирина, Ожившая икона Рождества Христова в 8-голосном концерте Цыбульского „Тайнство странное вижу“, *Church Music and Icons: Windows to Heaven: proceedings of the 5th International Conference on Orthodox Church Music*. Joensuu: University of Eastern Finland, 2015, p. 240–264.
- Кузьминский Иван (Kuzminskiy Ivan), История церковной музыки через призму деятельности украинно-белорусских митрополитов и епископов XVII века, *Journal of the International Society for Orthodox Church Music 3 (January)*, section I: Peer-reviewed Articles, red. Ivan Moody, Maria Takala-Roszczenko, 2018, p. 22–38.
- Кузьмінський Іван, Музичні капели – від Вільна до Умані, *Пам'ятіархам*, d. 6, листопад-грудень 2020, p. 28–32.
- Марозава Святлана, Барунская базыльянская школа і яе выхаванцы, *Klasztory mnisze na wschodnich terenach dawnej Rzeczypospolitej od XVI do poczatkow XX wieku*, Poznań: Wydawnictwo Nauka i Innowacji, 2014, p. 339–354.
- Надсан о. Аляксандар, Беларусь ў Грэцкай Калеріі, *Запісы. Беларуска Інстытут Навукі ў Масцаўтва. Belarusian Institute of Arts and Sciences. Zapisy 30*, New York–Miensk: Belarusian Institute of Arts and Sciences, 2006, p. 164–176.
- Ясіновський Юрій, Матеріяли до історії церковного співу монастирів України та Білорусі, *Καλοφωλία: Науковий збірник з історії церковної музики та гімнографії*, 2004, Nr. 2, p. 272–274.

Alicja Dacevič

Basilian Music Chapel Active in Vilnius Area in the Eighteenth Century

Summary

Vilnius was a unique city in the whole Commonwealth of the Two Nations, being home to probably the largest numbers of monks. The reform of the Orthodox monasteries which had accepted the Union of Brest in 1596 made the establishment of the new Eastern (Greek) Catholic Order possible. It was the monastery of Vilnius and some other monasteries of the Grand Duchy of Lithuania that formed the Basilian Order (the Congregation of the Holy Trinity) which was established on 20-26 July 1617. The Church and the Monastery of the Holy Trinity of Vilnius established in the 17th century was the *initium* (beginning) of the Order of Saint Basil the Great (329-379).

The role of Vilnius Basilian chapel in the musical culture of Vilnius has not yet been thoroughly investigated and evaluated by historians researching Lithuanian musical culture, and the research of Ukrainian and Polish scholars would benefit from being supplemented. Therefore, there was a need for a more detailed review and description of various aspects of the activities of Vilnius Basilian Chapel in the 18th century, especially in Vilnius area.

At present, we do not know the exact date when Vilnius Basilian chapel began to function. However, in 1709, a recommendation was made during the 6th session of the XXVI Basilian Chapter held in Biała Podlaska to maintain the music chapel at the Monastery of the Holy Trinity in Vilnius, “from which the monastery would benefit considerably” (probably financially). Thus, at the beginning of the 18th century, Vilnius Basilian Chapel was already functioning.

It is difficult to determine how the composition of Vilnius Basilian chapel changed throughout the 18th century, although some instruments have been mentioned in Basilian manuscripts starting from the first half of the 18th century. Furthermore, it is difficult to compare the number of members of the Basilian chapel with other Vilnius monastic chapels due to lack of data.

This publication provides the list of potential members and leaders of Vilnius Basilian chapel. This is an attempt to collect and organise information obtained from scientific literature and manuscripts currently at the author's disposal. Despite the fact that the list consists of almost 70 people, it is not a full list, and certainly not exhaustive.

All that is known is the complete composition of the chapel in 1752. In the 18th century, Vilnius Basilian chapel performed not only at different churches of Vilnius, but also in

the auditory spaces of the city. The northern gate of the Basilian Monastery of Vilnius is one such place. The chapel used to perform not only at religious ceremonies but also at secular festivities. The financial books of Vilnius Magistrate Office mention the occasions when the Basilian chapel was commissioned to perform. I hope that further research into Vilnius Basilian chapel will also reveal the repertoire it used to have.

Keywords: Vilnius, 18th century, Basilians, vocal-instrumental chapel, instruments, members, composition, repertoire, ceremonies, Vilnius City Hall, Basilian Gate